

Major Konstantin K a p n i n :

Pokus o specialisaci výcviku poddůstojníků u lehkého dělostřelectva.

V 3. čísle Vojenské výchovy z r. 1931 byl uveřejněn článek št. kpt. N o v á k a, v němž autor pojednává o specialisaci výcviku poddůstojníků u polního dělostřelectva s heslem: „Bude-li poddůstojník uměti všechno, nebude uměti nic.“

Otázka nadhozená autorem zasluhuje velké pozornosti a je skutečně časová, neboť blíží se značné zkrácení činné služby a s ní nutnost citelného urychlení výcviku poddůstojníků.

V celku lze s autorovými povšechnými zásadami specialisace poddůstojníků souhlasiti, avšak nutno podotknouti, že specialisaci musíme začít již v poddůstojnické škole, chceme-li býti skutečně důslední v dodržování zásady cvičiti mužstvo jen tomu, co bude vykonávati ve válce.

Nelze naprosto nic namítati proti autorovu zdůraznění důležitosti pozorování a spojení u dělostřelectva. Správná je též snaha dokázati nutnost pomocné pozorovatelný pro každou baterii zasazenou do boje. Poukazují tu na sovětské dělostřelectvo, u něhož nejen každý velitel oddílu, nýbrž i každý velitel baterie musí míti kromě hlavní ještě i předsunutou pozorovatelnou pro lepší spojení s vlastní pěchotou a tedy i pro její lepší podporu. Pro tuto předsunutou pozorovatelnou jsou systemisováni u každé sovětské lehké baterie 1 ve-

litel, 3 patrači a nejméně 5 telefonistů. Spojuje-li se velitel oddílu s velitelem podporovaného praporu, kladou se telefonní linky od hlavních pozorovatelů velitelů baterií do prostoru rot, které jsou před nimi. Jak známo, mají lehké sovětské baterie jen 3 děla, což dovolilo zvětšiti celkový počet patračů a telefonistů, aniž se tím zvětšil celkový počet mužstva baterie. Odůvodňuje se to tím, že se na moderním bojišti vyskytují zpravidla cíle drobné (družstvo, kulomet), avšak ve velkém množství, pročež je výhodnější mít větší počet baterií s menším počtem děl u každé než naopak.

Třeba nestranně uznati tuto přednost sovětského dělostřelectva proti nám. Jsme příliš optimističtí, neboť veškerou tíhu spojení oddílu s pěchotou klademe na jedinou linku styčného důstojníka, zatím co ve skutečnosti tato linka bude v boji co chvíli porouchána a oddíl zůstane bez spojení s vlastní pěchotou.

Jest přirozené, že chceme-li mít zaručenou kontinuitu pozorování, musíme mít dostatek mužstva k tomu vycvičeného.

Požadavek autorův, aby každá baterie vycvičila ročně 9—10 schopných pozorovatelů poddůstojníků, je však nemožný pro nedostatek mužstva. Také s některými jinými detaily autora článku — jinak velmi dobrého — nelze souhlasiti.

Vylíčíím pokus o specialisaci výcviku poddůstojníků, provedeného r. 1930/31 v poddůstojnické škole dělostřeleckého pluku 1 Jana Žižky z Trocnova.

Vůdčí myšlenkou při uskutečnění tohoto pokusu byla pro velitele pluku snaha získati určité zkušenosti jak pro zvýšení dosažitého stupně výcviku poddůstojníků presenčně sloužících 18 měsíců, tak i pro případ zkrácení činné služby na 12—14 měsíců. Předem však podotýkám, že nebyla v naší škole prováděna specialisace v její pravé podobě, nýbrž uchýlili jsme se k řešení kompromisního, při němž se veškeré mužstvo školy podrobilo více méně stejnému výcviku, zdůrazněnému v každém výcvikovém odvětví větším počtem hodin, věnovaným hlavnímu předmětu příslušného odvětví.

Toto zdůraznění výcviku v různých odvětvích mělo ovšem v zájmu různých výcvikovou úroveň žáků.

Důvody pro zahájení specialisace již v poddůstojnické škole byly:

1. Absolutní nemožnost dosažení stejného stupně výcviku u veškerého žactva školy, způsobená velkými rozdíly ve všeobecné inteligenci žáků přes to, že baterie zpravidla vysílají do školy mužstvo nejschopnější. Ukazuje to tabulka čís. 1.

Je pochopitelné, že při vyučování pojmy zcela jasné pro žáky prvních skupin této tabulky budou stěží chápány žáky dvou posledních skupin.

K tomu se pojí přirozené vlohy a povahové vlastnosti žáků. Na př. z žáka nesmělého, tichého, ač velmi inteligentního i nadaného, skoro nikdy nevychováme samostatného velitele-dělovoda. Tentýž žák naopak velmi rychle a snadno může býti vycvičen v povinnostech poddůstojníka pro střelbu.

2. Zřejmá ne hospodárnost společného výcviku veškerého mužstva školy, jež se přiči hlavnímu principu moderní doby, a to dělbě práce.

Všichni víme, že baterie nikdy nebude potřebovati najednou 8 dělovodů, 8 patračů nebo 8 poddůstojníků střelby. Proč tedy musíme cvičiti v poddůstojnické škole 8 žáků oné baterie v povinnostech toho, onoho i třetího? Vychovávati žáky pro všechny možné eventuality znamená naučiti je všemu povrchně a ničemu důkladně. Podobná metoda vede k výchově mluvků, nikoli poddůstojníků energických, ovládajících do detailů své řemeslo.

Tato výcviková ne hospodárnost se projevuje též v ohromné ztrátě času, ježto vyučovací tempo musí býti chťej nechtěj zpomaleneno se zřetelem k žákům méně inteligentním a méně způsobilým.

Organisace poddůstojnické školy v r. 1930/31 byla:

a) do vánoc:

veškeré mužstvo, telefonisty v to, mělo společný výcvikový program, obsahující vědomosti, nutné pro každého dělostřelce bez zřetele na jeho budoucí zařazení.

v té době škola tvořila 3 čety podle oddílů; žáci od spojovací čety byli rozděleni stejnoměrně po četách.

b) po vánocích:

žáci školy byli roztrženi se souhlasem velitelů baterií na čety, leč již podle budoucího zařazení. Čety byly zase tři, a to:

1. četa dělovodů:

velitel — důstojník;

5 instruktorů — dělovodů;

od každé baterie 4—5 žáků;

celkem 1 důst., 5 pdůst., 25 žáků;

2. četa patračů:

velitel — důstojník;

5 instruktorů — patračů;

od každé baterie 4 žáci;

celkem 1 důst., 5 pdůst., 24 žáků;

3. četa kombinovaná:

velitel — důstojník;

2 instruktoři — pdůst. střelby;

2 instruktoři — telefonisté;

od každé baterie 1—2 žáci jako pdůst., střelby a orient. pdůst. oddílu.

od spoj. čety 11 žáků;

celkem 1 důst., 4 pdůst., 21 žáků.

Žáci byli určováni k té neb oné četě podle těchto úvah:

Pro výcvik orientačních poddůstojníků (3 podle počtu oddílů) a poddůstojníků střelby bylo zvoleno mužstvo nejinteligentnější, schopné sledovati rozsáhlejší kurs z nauky o střelbě, avšak celkem více méně postrádající schopnosti velitelské.

Jako dělovodi vybírali se z mužstva vojíni nejspolehlivější, nejukázněnější, projevující velitelské vlohy (samostatnost) a schopní rychlého přepočítávání prvků.

Telefonisty bylo ovšem mužstvo od spojovací čtyry.

Konečně zbytek přišel k četě patračů a právě v tom vězela chyba, která se vymstila v konečném výsledku. Bude o tom zmínka níže.

Podobná různorodá sestava poddůstojnické školy je bezpochyby značným zatížením pro velitele školy, projevujícím se po celý její povánoční běh. Na př. obtížnější je sestavování týdenního rozvrhu zaměstnání, zpracování vyučovacího programu pro každou četru, je ztížena kontrola vyučování, ježto mnohdy každá četa má jiné vyučování atd.

Avšak s těmito nevýhodami se musíme již předem smířiti, chceme-li odstraniti nevýhody společného vyučování, o nichž bylo již pojednáno.

Uspádněním těžké práce velitele školy je určení skutečně vyhovujících velitelů čet a instruktorů-poddůstojníků. Je výhodné, aby velitelé čet přednášeli a cvičili mužstvo ve všech předmětech, mimo malé výjimky (nauka o koni, zdravotvěda, spoj. služba, služební předpisy, jízda na koni). Výhoda záleží v tom, že se lépe využívá času, není zbytečného zasahování do předmětů jiných, neboť obyčejně každý učitel specialista považuje svůj předmět za nejdůležitější a snaží se jej rozšířiti co nejvíce. Dále má velitel čtyry lepší přehled probrané látky a může využití k opakování zpozorovaných slabín času ušetřeného na předmětech jiných. Konečně velitel školy se nemusí dorozumívati s mnoha učiteli o přidělení vyučovacích hodin.

Nemůže býti pochyby v tom, že normální důstojník je s to přednáseti výcvik u děl, nauku o střelbě, organizaci, branný zákon, ruční zbraně a p. Vždyť to, čemu učíme každého žáka školy, je zlomkem toho, co musí znáti každý důstojník dělostřelectva bezvadně. Služební předpisy jako hlavní výchovný předmět musí ovšem přednáseti osobně velitel školy.

Počet hodin v naší škole po letošních vánocích vyjadřuje stupeň specialisace žáků.

Pro každou výcvikovou skupinu (dělovodi, patrači, poddůstojníci střelby, telefonisté) byl stanoven hlavní předmět, jemuž byl věnován co možná největší počet hodin na vrub předmětů pro tuto skupinu vedlejších.

Ukázku tohoto zdůraznění výcviku dává nám tabulka 2.

Uvážíme-li, že jsme po vánocích až do 7. března měli jenom 40 cvičných dní, nepočítajíc čtvrtky, určené pro střelnice, čištění materiálu a pěší výcvik, konstatujeme:

1. Dělovodi cvičili u děl denně skoro dvě hodiny, zatím co patrači a poddůstojníci střelby jen jednu hodinu, při stejném však programu. Pro to a pro menší inteligenci patrači již předem byli odsouzeni k slabšímu dělostřeleckému výcviku.

2. Patrači měli pro vlastní hlavní předmět, t. j. pro polní službu, jen 35 hodin, což se mi již od začátku zdálo nedostačující, avšak nevěděl jsem si rady, na vrub kterých předmětů bych zvětšil tento počet, protože mi chyběly zkušenosti.

3. Předchozí poznámka platí i pro hlavní předmět pdúst. střelby — nauku o střelbě.

4. Telefonisté měli pro spec. výcvik 105 hod., což činilo více než dvě hodiny denně. Tento výcvik byl probírán u spojovací čty.

Výsledek pokusného vyučování.

K správnému posouzení výsledku uvádím především dvě tabulky, udávající nám stav čet po vánocích podle vzdělání a národnosti (viz tabulku 3 a 4).

Závěrečné zkoušky byly provedeny ve škole ve dnech 9.—12. března třemi komisemi, při čemž každá komise zkoušela určité předměty u všech čet k dosažení nestrannosti posudku. Každá komise se skládala z velitele oddílu a ze dvou velitelů baterií. Všichni od různých oddílů.

Výsledek zkoušek.

1. Dělovodi prokázali dobrou teoretickou i praktickou průpravu k zastávání své důležité funkce, slušně pracovali s mířidly, správně zapisovali i přepočítávali prvky, slušně veleli zaprážené poločeti, u níž prošli celým výcvikem, správně používali různých tabulek, potřebných pro dělovoda (relativní srovnání děl, pal. přehrada, pohyblivá pal. přehrada, posílení a balist. vlivy, palba podle dispozic), konečně dobře veleli při pěším výcviku.

Tedy prokázali slušné základy. Chyběly jim ovšem zkušenosti v terénu a v zacházení s podřízeným mužstvem, což jim musí dáti baterie při praktickém výcviku v terénu, posilující stále jejich sebevědomí a podporující autoritu.

2. Orientační poddůstojníci oddílu (celkem 3) a poddůstojníci střelby (7).

Z nauky o střelbě všichni vyjma dva dostali nejvyšší známku, to jest 5.

Všechny tři komise vyslovily o této skupině jen pochvaly. Ba i u děl měli tito žáci velmi dobrý výsledek vzhledem k své inteligenci přes to, že počet hodin pro tento výcvik byl dvakrát menší než u dělovodů.

Tabulkám střelby rozuměli dobře. Scházela jim však zběhllost ve vedení záznamů střelby, neboť 30 hodin, přidělených pro nauku o střelbě k tomu nestačilo.

Aby nezapomněli to, k čemu byli cvičeni, musí být i nadále školeni v baterii.

3. Telefonisté.

Měli velmi dobrý teoretický výsledek ve spoj. službě, přes to, že se podrobili i společnému výcviku v poddůstojnické škole za tím účelem, aby byl unifikován poddůstojnický sbor pluku, což je zřejmě nutné, zvláště s hlediska vnitřní a strážní služby. Nezapomínejme, že velitel telefonního družstva musí býti především velitelem poddůstojníkem a pak teprve specialistou, nikoli naopak.

Lze pochopiti, že telefonistům scházela jistota v terénu; té však rychle nabudou u spoj. čety při své inteligenci, snaživosti a ukázněnosti.

4. Patrači.

Je třeba upřímně přiznati, že jsme výsledků od nich očekávaných nedosáhli přes veškerou snahu velitele čety a instruktorů.

Okolnost, že patrači prokázali malý výcvikový efekt u děl, nepokládal bych za zvláštní hanu, ježto, opakuji, byli k tomu předem odsouzeni menším počtem hodin, přidělených tomuto výcviku, a hlavně značně nižší inteligencí.

Hůře bylo to, že patrači měli jen dostatečný, nikoli dobrý výsledek z polní služby, t. j. v předmětu hlavním, což nás nutí k vyšetření příčin, abychom se vyvarovali opakování podobného zjevu.

Podle mého úsudku jsou to tyto příčiny:

- a) nejnižší inteligence a velké procento Maďarů u čety patračů (viz tabulky 3 a 4);
- b) naprosto nedostačující počet hodin přiřčených polní službě (35, jak je vidět z tabulky 2);
- c) z části nepříznivé počasí, které překáželo praktickému výcviku v terénu.

Zde sluší podotknouti, že by velitelství pluku i při zcela dobrém výsledku z polní služby nepokládalo patrače za zcela vycvičené, neboť plukovními směrnicemi bylo předvídáno zřízení zvláštního kursu patračů, jenž měl být vlastně pokračováním výcviku patračů, započatého již v poddůstojnické škole.

Tento kurs byl uskutečněn v době od 16. března do 1. května. Zúčastnili se ho od každé baterie 1 gážista, 1 děle sloužící poddůstojník a 3 patrači z počtu absolventů čety patračů.

Výcvik se konal každé pondělí, středu a sobotu od 7. do 12. hod., výhradně v terénu podle tohoto programu:

- 1 půldne — volba posic skrytých, přestřelitelnost krytu, volba stanovišť pro děla;
- 1 půldne — volba a obsazení pozorovatelny do detailu, stanoviště pro kolesny;
- 1 půldne — vytyčení cesty;
- 1 půldne — ochrana baterie za pochodu;
- 1 půldne — pozorování ran v terénu (klamné náboje);
- 1 půldne — kreslení situačního náčrtu;
- 1 půldne — průzkum cesty (sjízdnost, viditelnost);
- 1 půldne — postup předního pozorovatele vpřed za útoku (s kladením tel. linky);
- 1 půldne — dodávání zpráv na vzdálenost 15—20 km za dne bez mapy podle zběžného náčrtu cesty;
- 2 půldne — průzkum pozorovaten, posic, stanovišť pro kolesny, skrytých cest v určeném prostoru;
- 2 půldne — práce pátrací hlídky za přibližovacího postupu.

Při posledních dvou cvičeních po každé polovina patračů provádí průzkum, polovina pozoruje nepřítele a vede deník pozorování.

Ordonanční služba a orientace v terénu co možná při každém cvičení.

Kromě toho byla provedena 2 noční cvičení:

1. dodávání zpráv v noci na vzdálenost 15 km, bez mapy podle náčrtu;

2. zavedení telefonistů a baterií na pozorovatelný a do posice po předchozím průzkumu za denního světla.

Konečně byl proveden celodenní průzkum v neznámém terénu (asi 20 km od kasáren) spojený s průchodem lesního komplexu podle Bézardovy busoly.

Při tomto praktickém výcviku byly ovšem zčásti odstraněny závady, zjištěné při zkouškách patračů v poddůstojnické škole, avšak může býti dosaženo mnohem lepšího výsledku po náležitém odstranění loňských závad v této škole.

Ovšem i po 1. květnu musí býti patrači dále zdokonalováni pěti veliteli baterií a nesmějí býti pokládáni za jakýsi druh „lepšího“ podkoního.

Během ostré střelby na př. musí patrači být cvičeni ve volbě pozorovatelů, posic a hlavně v pozorování ran, k čemuž mají jedinečnou příležitost.

Poznátky a zkušenosti získané letošním pokusem.

1. Mé přesvědčení, že specialisaci poddůstojníků je nutno začínati již v poddůstojnické škole, bylo letošním pokusem jen zesíleno přes to, že první pokus nedal bezvadných výsledků.

Opakuji, že průměrný poddůstojník není s to zvládnouti látku ze všech oborů jeho možného působení a proto je najisto výhodnější, začneme-li speciální výcvik co nejdříve. Proto bych byl pro pokračování v pokusu.

2. Zdůrazňuji, že by při jednotném nástupu nováčků v říjnu, ať bude činná služba 18měsíční nebo 14měsíční, úplná specialisace byla zbytečná a zatím by stačila jakási polospecialisace na způsob specialisace mnou popsané. Účelem této polospecialisace je zdokonaliti výcvik aktivních poddůstojníků, aniž bylo zcela znemožněno eventuální jejich jiné zařazení v mobilisaci.

3. Maje na zřeteli povánoční specialisaci, navrhoval bych tuto původní organizaci poddůstojnické školy:

1. četa (budoucí kombinovaná):

velitel důstojník;

4 instruktoři pdúst. (2 pdúst. stř., 2 tel.); asi 10—12 žáků spojovací čty;

asi 15 inteligentních žáků více méně jako budoucích pdúst. střelby a orient. pdúst. oddílu.

2. a 3. četa (budoucí dělovodů a patračů):

u každé velitel důstojník;

u každé 5 instr. pdúst. ($\frac{1}{2}$ patračů, $\frac{1}{2}$ dělovodů). Zbytek žáků školy je rozdělen mezi čty asi stejnoměrně podle vzdělání a národnosti.

Do vánoc mají všechny čty společný výcvik. Výjimkou jsou jen telefonisté, kteří mají zkrácený výcvik u děl.

Tuto dovánoční organisaci školy třeba pokládati za jakési provisorium, sloužící veliteli školy a velitelům čet k lepšímu poznání žáků a k jejich definitivnímu rozdělení podle specialisace po vánocích.

4. Organisace školy po vánocích by byla tato:

četa kombinovaná:

velitel důstojník;

2 instruktoři-telefonisté;

2 instruktoři-pdúst. střelby;

asi 10—12 žáků telefonistů;

asi 10—12 žáků jako budoucích pdúst. střelby a orientačních (1—2 od každé baterie), celkem: 1 důst., 4 pdúst., 20—24 žáků.

Četa dělovodů:

velitel důstojník;

5 instruktorů-dělovodů;

asi 18—24 žáků budoucích dělovodů (3—4 od baterie),

celkem 1 důst., 5 pdúst., 18—24 žáků.

Četa patračů:

velitel důstojník;

5 instruktorů-patračů;

asi 18—24 žáků budoucích patračů, muničních neb ord. pdúst. (3—4 od baterie),

celkem 1 důstojník, 5 pdúst., 18—24 žáků.

Skutečnost, že v kombinované četě máme telefonisty a poddůstojníky střelby není nikterak na závadu, ježto mají-li poddůstojníci střelby nauku o střelbě, dáme telefonistům příslušný den speciální výevik u spojovací čty.

Velitel čty vyučuje tedy v tomto případě jen 10—12 žáků, což nám zaručuje úspěch pdúst. střelby.

Ještě jednou podotýkám, že není přípustné opakovat naši letošní chybu vzhledem k patračům. K těm musí přijíti mužstvo, ne-li lepší, alespoň rovnocenné dělovodům, neboť musíme uznati, že ve válce dělovod je jen jakýsi nádeník, jednající vždy pod dohledem důstojníka nebo rotmistra, zatím co patrač bude velmi často pracovati zcela samostatně a musí tedy vynikati důvtipem, odvahou a inteligencí. Proto nutno zápasiti s mírovým názorem velitelů baterií, kteří se snaží dát nejlepší mužstvo k dělovodům, protože k vůli nim mohou míti mrzutosti na střelnici, zapomínajíce při tom na válku, kdy budou potřebovati dobrých patračů, ale nebudou je pak mít.

Pokyny k definitivnímu rozdělení žáků pro povánoční specialisaci jsou uvedeny v tabulce 5.

5. Dále je nezbytně nutno učinit zásadní rozhodnutí o odlišném výcviku u děl, neboť specialisaci v poddůstojnické škole lze provésti výhradně na vrub děl. výcviku, jak nám to zřetelně ukázal letošní pokus.

Uskutečnění tohoto zásadního požadavku překáží mylný názor, velmi rozšířený mezi důstojníky dělostřelectva, že totiž je ohromnou ostudou, neovládá-li každý poddůstojník dělostřelectva dokonale práci miříče a dělovoda.

Nemohu s tím zásadně souhlasiti, neboť jsem přesvědčen, že všestrannost výcviku skoro vždy vede k chabému jeho osvojení mužstvem, což ostatně potvrzuje i škpt. Novák. Ovládá-li patrač práci dělovoda, znamená to, že nezná spoustu věcí, které má ovládati jako patrač, a obráceně.

Kromě toho se všeobecně zapomíná, že u téhož lehkého dělostřelectva již existují kategorie poddůstojníků, majících o děle velmi povšechný pojem, avšak nikdo je pro to nehaní. Jsou to poddůstojníci telefonisté a jízdní. Nemluvme již na př. o dělostřelectvu protiletadlovém, u něhož nikoho ani nenapadne žádat od poddůstojníka světlometníka, aby ovládal práci u děla jako dělovod. Proč je to dovoleno tam, ale posuzuje se jako kacířství u dělostřelectva lehkého?

Konečně soudím na základě vlastních zkušeností z války, že vždy bude větší nouze o dobré patrače a poddůstojníky střelby než o dělovody, a tedy je skoro naprosto vyloučena eventualita zařazení poddůst. střelby v mob. neb ve válce za dělovody. Je-li tomu tak, máme ještě jeden důvod, abychom omezili dělostřelecký výcvik patrače (ppdst. střelby) a na vrub tohoto výcviku zdokonalili jeho výcvik speciální.

Rozhodneme-li se pro odlišný stupeň výcviku u děl u budoucích poddůstojníků, nebude těžké sestavit i speciální program pro každé odvětví dělostřeleckého výcviku.

Návrh na podobný program uvádím v tabulce 6.

6. Počet hodin, jenž by měl býti přiřčen jednotlivým předmetům k provedení specialisace na základě předchozího rozhodnutí (tabulka 6) a letošních zkušeností, udávám v tabulce 7.

7. Pokus o návštěvu pdúst. školy budoucími písaři a baterie je třeba uznati za správný. Nemluvě již o jejich lepším voj. vystupování v míru, zařadíme je ve válce snadněji, budeme-li mít přebytek jich, na př. jako ordonanční nebo muniční poddůstojníky, neboť písaři byli cvičeni v jízdě na koni, v čtení mapy a v polní službě.

Jaké výsledky můžeme očekávat, zahájíme-li specialisaci již v poddůstojnické škole?

Je zjevné, že absolventi školy nebudou zcela hotovými specialisty po příchodu k baterii, poněvadž každému z nich bude ještě scházeti jistota ve vystupování a zkušenosti v terénu. Avšak jejich zdokonalení bude velmi usnadněno, neboť veškerá teorie je probrána ve škole.

Bezpochyby se pozvedne celková výcviková úroveň poddůstojníků presenčně sloužících.

Jde jen o další výcvikové cesty.

Dělovodí a telefonisté:

Nutnost jejich nácviku nevzbuzuje žádných pochyb a jsou denně cvičeni u všech pluků v svém zařazení.

Poddůstojníci pro střelbu a orientační.

Mám za to, že nejsou všude cvičeni systematicky. Bylo by snad výhodné, aby alespoň jednou týdně byli cvičeni důstojníkem zvlášť k tomu určeným.

Kromě toho se musí zúčastniti všech aplikací střelby důstojníků a rotmistrů, aby si navykli správnému vedení záznamů střelby a přípravě prvků.

Též je záhodno, aby na střelnici skutečně konali své povinnosti a nebyli nahrazováni aspiranty.

Patrači.

K tomu, aby byli i po poddůstojnické škole cvičeni systematicky, je nutno zřídit zvláštní plukovní kurs patračů, jenž by byl veden zkušeným důstojníkem, majícím v tom zálibu.

Trvání kursu.

V době od 15. března do 1. května třikrát v týdnu. V době od 1. května do 1. října jednou během 14 dní.

Účast v kursu.

Orient. důstojníci a pdůst. oddílu. Od každé baterie 1 gážista, 1 dělesloužící pdůst., 2 patrači, 1 ordon. poddůstojník.

Program výcviku prováděného výhradně v terénu.

Orientace v terénu, situační náčrty, deník pozorování, průzkum a vytyčení cest, brodů, ochrana baterie za pochodu a za ubytování, ubytování, průchod lesem podle busoly, dodávání zpráv za dne i v noci na vzdálenost 10—20 km, zavedení telefonistů k stavbě linek v noci po denním průzkumu, služba předního pozorovatele, styčné hlídky, práce pátrací hlídky za přibližovacího postupu a v určitém prostoru.

Program je bezpochyby hodně rozsáhlý a nestačí každý článek tohoto dlouhého řetězu probrati jen jednou. Třeba tato cvičení opakovati a prováděti co možná v neznámém terénu, což bude někdy vyžadovat i celodenního cvičení.

Již samo vyjmenování toho, co má ovládati každý patrač, nám ukazuje, že nelze požadovat tytéž znalosti, na př. od dělovoda. K tomu nemá prostě času. Je-li tomu tak, nemůže ani patrač ovládati veškeré povinnosti dělovoda a tedy nemá účelu cvičiti u děla budoucího patrače tak jako budoucího dělovoda.

Poznámky stran výcviku miříčů.

Miříče musí vycvičiti každá baterie samostatně, nikoli poddůstojnická škola.

Čím dá se zlepšiti jejich výcvik?

Soudím, že začneme-li výcvik u děl s nováčky, budoucími miříči, přímo u miřidel, dosáhneme výsledků lepších než nyní, neboť nejtěžší látka potřebuje i více času k úplnému ovládní.

Obava, že nováček nepochopí obsluhu miřidel, je lichá, poněvadž mu předběžný výcvik v povinnostech jiných čísel obsluhy nikterak neulehčí práci na zaměřovači.

Dále bych se zmínil o nutnosti stálého zařazení miříče jako miříče při všech cvičeních mimo kasárny. Lépe míti u baterie skutečně vycvičené dva miříče, než čtyři vycvičené povrchně (baterie v létě cvičí normálně s 2 děly).

Potřebujeme-li v době ostré střelby čtyř miřičů, povoláme zavčas potřebné miřiče ze zálohy. To má tu výhodu, že tito miřiči skutečně obnoví své vědomosti, jsouce skutečně zařadění jako miřiči během cvičení ve zbraní.

Výhodou tohoto návrhu je též možnost skutečně systematického výcviku aktivního miřiče, jenž po celou službu koná tytéž povinnosti.

Podívejme se nyní, je-li toto řešení možné s hlediska přípravy k válce.

Oddíl potřebuje ve válce 12 miřičů. Počítáme-li, že v mob. nastoupí asi 25% záložníků (nemocní, zproštění a p.), zvýší se tento počet na 15. Přičteme-li k tomu ještě alespoň 5 (různá odkomandování v mob.), dostaneme celkovou potřebu 20 miřičů pro oddíl, což činí pro každou mírovou baterii asi 10 miřičů.

Tuto číslíci nám dává již 5 ročníků mužstva, což znamená, že můj návrh má právo na existenci.

Jaký vliv bude mít na náš výcvik zavedení 14měsíční činné služby?

Zde mohou býti dvě eventuality:

1. jednotný nástup nováčků jako doposud v říjnu a
2. nástup dvojí, t. j. v říjnu a v dubnu.

V případě prvním by bylo celkové uspořádání výcviku ve všech údobích obdobné nynějšímu, s tím toliko rozdílem, že by vznikly značné potíže při jeho provedení (nedostatek instruktorů v prosinci až březnu, nutnost konání vnitřní a strážní služby v tomto údobí již nováčky), čímž by se skutečnému výcviku v zimním údobí věnovalo asi o 50% méně času než nyní.

Tento zjev by měl v zápětí další redukování programu a větší specialisaci mužstva. Na př. soudím, že by miřič musel být cvičen jen na miřidlech, máje o práci ostatních čísel obsluhy jen pouhý pojem. Ostatní obsluha, pokud by byla k dispozici, by cvičila naopak jen obsluhování děla, majíc sama o miřidlech jen pojem.

Poddůstojnická škola by měla býti zřízena počátkem října tak, aby vyučování mohlo býti započato nejpozději 10. října na způsob škol pro důstojníky v záloze.

Při větší specialisaci a intenzitě výcviku by škola mohla být ukončena do 15. února, aby její žáci byli co nejdříve nápomocni gážístům a déle sloužícím poddůstojníkům, na nichž bude ležeti výcviková tíha v době od 1. prosince do 15. února.

Jest zřejmé, že nutným předpokladem k uskutečnění této eventuality je dosáhnout u každé baterie nejméně 6 délesloužících poddůstojníků.

K zmírnění výcvikových potíží u setnin v zimním období museli by pravděpodobně být povoláváni záložníci v počtu alespoň 10 pro baterii. Podobné řešení by snad bylo pro mnohé záložníky vhodné, obzvláště v době nynější nezaměstnanosti.

Snad by bylo výhodné při zavedení 14měsíční činné služby kádrovati třetí oddíly u lehkého dělostřelectva, které by se skládaly

z úplného důstojnického kádru a úplných družstev pomocného a spojovacího.

Zbytek mužstva a koní by zesílil první 2 oddíly, což by celkovému výcviku jen prospělo.

Při dvojím nástupu nováčků a 14měsíční službě by vznikly u dělostřelectva nepřekonatelné obtíže rázu výcvikového, ubytovacího a hospodářského. Na př.:

a) při stálém nástupu v dubnu a říjnu bychom musili mít v kasárnách každý duben, květen, říjen a listopad mužstvo tří ročníků zcela různého stupně výcviku (obtíže výcvikové, ubytovací, otázka ošetřování koní);

b) vyhnouti se 3 ročníkům v kasárnách můžeme jen nástupem nováčků po 7 měsících. To však není možné, ježto by to znamenalo úplný chaos v národním hospodářství, neboť nástup nováčků by se konal v každém roce v jiných měsících, a to:

jeden rok — říjen, květen,

druhý rok — prosinec, červenec,

třetí rok — únor, září atd.

Z toho ze všeho lze usouditi, že při 14měsíční službě dvojí nástup nováčků nedává dělostřelectvu žádných výhod, nýbrž činí jen potíže a proto musí býti zavržen, anebo presenční služba musí býti snížena místo do 14 měsíců, rovnou na 12.

Jaký význam by pro nás mělo zavedení 12měsíční činné služby?

V tomto případě musí býti příští nástup nováčků u každé setniny dvojí, t. j. v říjnu a v dubnu, ježto by jinak vznikly nepřekonatelné potíže s ošetřováním koní, materiálu a v konání strážní a vnitřní služby. Bude-li však zaveden u dělostřelectva dvojí nástup, musí býti změněn celý náš výcvikový systém od základů, neboť v podstatě se veškerý výcvik musí opakovati každého půl roku. Jinak to není možné.

Tato okolnost nás přímo donutí k 100% specialisaci mužstva, jinak nebude moci ztráviti předepsanou látku během krátké doby.

Výcviková období by v tomto případě vypadala asi tak, jak jsem uvedl v tabulce 8. Vzorem k sestavení této tabulky mně byl výcvikový program, prováděný na zkoušku u francouzského děl. pl. 17 v letech 1926/1927 a vyličený plukovníkem Foulonem v Revue d'artillerie, červen, 1928.

Nahlédneme-li do uvedené tabulky 8, vidíme, že tento systém má své výhody a nevýhody.

V ý h o d a.

Každé výcvikové období se probírá s mužstvem dvakrát během činné služby, především na místech podřízených (obyčejná obsluha, mladší patrači a p.), po druhé na místech velitelských (dělovod, miřič, starší patrač atd.).

Podobné opakování látky musí míti za následek dobrý výcvikový efekt, což nám potvrzuje plk. Foulon.

Ovšem může býti toho dosaženo, jen když celý výcvik bude nejvýš praktický a každý voják bude cvičen jen v svém speciálním zařazení.

Nevýhody.

1. Nutnost skutečné specialisace mužstva.

2. Ostrá střelba a manévry z důvodů finančních nemohou býti prováděny dvakrát do roka, pročež jeden ročník se jich zúčastní na místech velitelských, druhý ve funkcích mužstva podřízeného.

Tuto závadu lze z části odstraniti vhodným povoláním ze zálohy k cvičení ve zbraní.

3. Ohromné potíže se školou poddůstojnickou. Je jisté, že její program musí býti ještě více zredukován a hlavně specialisován. Kromě toho by pravděpodobně nezbývalo jiné řešení, než to, o němž píše pl. Foulon:

dopoledne každý den provádělo veškeré mužstvo pluku praktický výcvik u svých baterií;

odpoledne asi po 2—3 hodiny bylo školen v oddílových anebo plukovních školách podle speciálnosti, na př. zvláště patračí, telefonisté, dělovodi a p.

Otázka výchovy poddůstojnického dorostu při jednoroční službě s dvojnásobným nástupem u každé baterie vyžaduje nejvyšší pečlivého propracování.

Tím končím úvahy o specialisaci poddůstojníků u dělostřelectva a přál bych si, aby nezůstaly bez ohlasu u mých kamarádů.

Je možné, že jsem v leččems chybil, a budu velmi rád, když budu na tyto omyly upozorněn.

Tabulka 1.

Stav letošního ročníku poddůstojnické školy dělostřeleckého pluku 1 podle vzdělání.

Vzdělání	Počet žáků	Poznámka
2 třídy reálky až 5 tříd gymnasia . .	12 ¹⁾	¹⁾ Z toho se u tří k tomu pojí též 1—3 třídní obchodní školy.
4 tř. měšťanské školy a k tomu 2 prům., nebo 2 obch.	4	
3—4 tř. měšťanské školy	29	
1—2 tř. měšťanské školy	15	
5—6 tř. obecné školy	9	
2 tř. obecné školy	1	
Celkem . . .	70	

Tabulka 2,

vyjadřující myšlenku specialisace v poddůstojnické škole dělostřeleckého pluku 1 v roce 1930/31 **po vánocích.**

Předmět	Počet hodin pro				Poznámka
	děl.	patr.	stř.	telef.	
Děl. výcvik	70 ¹⁾	40	30	16	¹⁾ Tučně tištěná čísllice značí počet hodin pro hlavní předmět příslušné skupiny.
Polní služba	10	35 ¹⁾	30	30	
Nauka o střelbě	10	15	30 ¹⁾	—	²⁾ Telefonisté probírali jen dvojsprežní postroj a jízdu vozmo s lehkým voj. vozem.
Spoj. služba	20	20	20	105 ¹⁾	
Zapř. početa	25	25	25	—	Kromě toho chodil do školy 1 písař od každé baterie; pro ně byly povinny jen tyto předměty: služební předpisy, výcvik pěší, jezd. a plynový, polní služba, ruční zbraně, organizace, br. zákon, nauka o koni.
Čištění děl	7	7	7	—	
Nauka o postrojích . .	10	10	10	6 ²⁾	
Jízda vozmo	10	10	10	5 ²⁾	
Celkem	162	162	112	162	
Ostatní předměty	stejný počet hodin				

Tabulka 3,

udávající nám početní stav čet poddůstojnické školy dělostřeleckého pluku 1 **podle vzdělání** v roce 1930/31 **po vánocích.**

V z d ě l á n í	Počet žáků u každé čty				P o z n á m k a
	d ě l o - v o d ů	p a - t r a č ů	k o m b i n o v a n é		
			p d s t . s t ř e l b y	t e l e f .	
2 tř. reálky až 5 tř. gymnasia	5	2	3	2	¹⁾ t. j. u patračů 37% s obecnými školami.
4 tř. měšťanské školy a k to- mu 2 prům. nebo 2 obch.	—	1	1	2	
3—4 tř. měšťanské školy . .	12	8	4	5	
1—2 tř. měšťanské školy . .	7	4	2	2	
5—6 tř. obecné školy	1	8 ¹⁾	—	—	
2 tř. obecné školy	—	1 ¹⁾	—	—	
			10	11	
Celkem . . .	25	24	21		

Tabulka 4.

udávající nám početní stav čet poddůstojnické školy dělostřeleckého pluku 1 **podle národnosti** v roce 1930/31 po vánocích.

N á r o d n o s t	Počet žáků u každé čety				P o z n á m k a
	dělo- vodů	pa- tračů	kombinované		
			pdst. střelby	telef.	
Čechů	20	14	9	11	1) Zase u čtyř pa- tračů 37% cizí národ- nosti s chabou zna- lostí státní řeči.
Slováků	1	1	—	—	
Němců	1	—	—	—	
Maďarů	3	9 ¹⁾	1	—	
			10	11	
Celkem . . .	25	24	21		

Tabulka 5.

Pokyny k rozdělení žáků školy pro budoucí povánoční specialisaci.

Speciálnost	Počet žáků od baterie	Vlastnosti	Poznámka
Orient. poddůstojníci oddílů. Poddůstojníci pro střelbu	1—2	Velmi inteligentní. Menší velitelské schopnosti. Slabší voj. vystupování.	Orient. pdúst. podle možnosti z počtu žáků, kteří umějí psát na stroji a kreslit.
Telefonisté	10—12 od spoj. čety	Vybírá velitel spoj. čety.	
Dělovodi	3—4	Dostatečná inteligence. Ukázněnost, důslednost. Velitelské vlohy.	Nejméně 2 žáci musí vyhovovati všem těmto podmínkám.
Patrači. Ordon. poddůstojníci	4—3	Dobrá inteligence. Úplná znalost služebního jazyka. Schopnost k rychlému postřehu situace. Odvaha. Lepší jezdec. Nevadí menší ukázněnost.	Nejméně 2 žáci musí vyhovovati všem těmto podmínkám.

Tabulka 7.

Kalkulace cvičných hodin pro budoucí specialisaci.

Předmět	Počet hodin pro jednotlivé předměty					P o z n á m k y
	do vánoc	po vánocích				
		skupiny				
		dělov.	patr.	pod. důst. stř.	telef.	
Sl. předp. A — I — 1 .	10	3	3	3	3	Silnou čarou ■ je obkreslen počet hodin přiřčených hlavním předmětům příslušné skupiny.
A — I — 2 .	15	5	5	5	5	
Výhody dsl. poddůst. Stejnokroj. předpis .	2	—	—	—	—	¹⁾ Při sestavování této tabulky vycházel jsem z počtu 500 hodin, jsoucích k dispozici veliteli školy (220 do vánoc, 280 po vánocích). Tyto číslce snadno dostaneme, násobíme-li počet všedních dní 5½ hodinami, počet sobot 4 hodinami, při čemž počítám školní běh od 1. listopadu do 5. března, závěrečné zkoušky 7.—13. března. Beru v úvahu pro vyučování denně 5½ (resp. 4) hodin, protože denně se ještě koná:
Pěší výcvik	14	12	12	12	12	
Děl. výcvik	40 ²⁾	80	25	25	17	Celkem 2 h. 40 m. + 5½(4) = 8 h. 10 m. (6 h. 40 m.) denního výcviku. ²⁾ Telefonisté cvičí u děl jen 20 hodin. ³⁾ Telefonisté se tohoto výcviku vůbec nezúčastní. ⁴⁾ Spec. výcvik telefonistů do vánoc se koná na vrub: děl. výcviku 20 h. výcv. v zapř. poločetě 15 h. čištění děl 6 h. signalisace 5 h. Celkem 46 h. Tedy dohromady spec. výcvik telefonistů do vánoc a po nich se reprezentuje solidní číslicí 186 hod. ⁵⁾ Telefonisté — jen dvojspréžní postroj. ⁶⁾ Telefonisté — jen jízdu s lehkým voj. vozem. ⁷⁾ Denně — viz poznámku první. Specialisace po vánocích se vyjadřuje: dělovodi . . . 37% patrači . . . 35% pod. stř. . . . 41% telef. 50% } z 280 hodin. což činí dohromady 500 hodin.
Děl. nauka	8	5	2	2	—	
Výcvik v zapř. poločetě	1 ³⁾	25	8	8	—	
Nauka o střelbě	14	10	15	70	—	
Nauka o terénu	20	5	25	20	20	
Polní služba	6	15	75	25	20	
Spec. výcvik telefonistů	— ⁴⁾	—	—	—	140	
Signalisace	5 ⁵⁾	10	10	10	—	
Telefon	—	20	20	20	—	
Kulom. výcvik	—	5	5	5	—	
Jezd. postroj	6	3	3	3	3	
Tažný postroj	—	10	5	5	3 ⁶⁾	
Jízda vozmo	—	8	3	3	3 ⁶⁾	
Jízda koňmo	7)	—	—	—	—	
Čištění děl	6 ³⁾	10	10	10	—	
Organisace	6	—	—	—	—	
Branný zákon	5	—	—	—	—	
Ruční zbraně	5	—	—	—	—	
Prohlídka pušek . . .	2	2	2	2	2	
Mravní výchova . . .	2	2	2	2	2	
Zdravověda	—	2	2	2	2	
Voj. korespondence .	—	2	2	2	2	
Nauka o koni	4	8	8	8	8	
Základy vyučovatelsví	5	—	—	—	—	
Ukázka vál. baterie .	4	—	—	—	—	
Střelba z pušek . . .	10	25	25	25	25	
Poučná střelba	6	—	—	—	—	
Posádkové cvičení . .	—	8	8	8	8	
Psychotechn. zkouška	4	—	—	—	—	
Prohlídky, přednášky a pod. nepředvídané ztráty času	6	5	5	5	5	
Celkem ¹⁾	220	280	280	280	280	

Tabulka 6.

Návrh na program poddůstojnické školy pro speciální výcvik budoucích poddůstojníků.

Předmět)	Rozsah látky pro			Poznámka
	dělovody	patračé a ord. poddůstoj.	orient. poddůstoj. a prostřelbu	
Výcvik u děl	Plný obsah předpisů, týkajících se polohy a baterie v částech, podléhajících o práci dělovoda a obsluhy. Práce na mířidlech důkladná, nikoli bez výjimky rychlá.	Úplná znalost výkonů všech čísel obsluhy. Z povinností mířiče*) jen: a) důkladně: nasazení a úschova mířidel, mířidla normálně, přímé míření výpomocným hledím a dalekohledem. b) pojem o zaměřování.	Povšechná znalost výkonů všech čísel obsluhy, vyjma mířiče.	*) Předměty nevyměňované v první rubrice t. j.: služ. předpisy, peší výcvik, organizace, br. zákon, ruční zbraně, nauka o koni, jízda koňmo, mravní výchova, zdravotvěda a voj. korespondence probírají se ve stejném rozsahu u všech skupin. 2) Z toho důvodu, že každý poddůstojník musí ovládat pro každý případ povinnosti mířiče při odražení útoku zblízka.
Děl. nauka	Úplná znalost svého děla.	Dobrá znalost svého děla.	Dostatečná znalost svého děla (pojem).	
Výcvik v zapražené poloctě	Úplná praktická znalost povinností dělovoda a obsluhy v zapražené poloctě. Vězení zapražené poloctě. Pojem o zapražené baterii.	Úplná praktická znalost výkonů všech čísel obsluhy.	Nepodrobují se tomuto výcviku.	
Kulom. tny výcvik	Praktická znalost lehkého kulometu a střelby z tohoto.		dtto	
Nauka o střelbě	Důkladná znalost látky vyjmenované pro telefonisty. Kromě toho důkladně: opotřebení děla, praktické následky rozptylu, derivace, náklon, br. saz. bod, opatření pro střelbu v noci, po-	Povšechná znalost látky, vyjmenované pro dělovody a telefonisty. Důkladná znalost: 1. pozorování a hlášení ran za dne i v noci; 2. bezvadné zacházení s opt. přístroji;	Dobrá znalost látky určené pro dělovody, patračé a telefonisty. Kromě toho: 1. druhy zastřelování a palby účinné. Pozorování osně, jednostranné, oboustranné. Redukční poměr. Páralna. Určení prvku.	Všeobecný pojem: o dílci, dráze střely, střelivu, pozorování, výšři, opravě, straně, odměrném a zajišť. bodě, kadenci, palebné přehradě a o krytech proti určitým střelám.
	vinnosti dělovoda při střelbě. Palba dělovodů. Tabulky pro pal. přehradu, relat. srovnání děl, soustředění výšři. Palba podle dispozic. Pozorování ran. Ničení děla.	3. zjištění bezp. pásma a přesnětnosti křivky pomocí tabulek střelby a bez těchto.	Zaměřování baterie. Základní práce se stol. kem; 2. důkladné ovládání tabulek střelby a vedení záznamů střelby; 3. bezvadné zacházení s optickými přístroji.	
Polní služba	Pochod. Vytyčení cesty. Ubytování. Ochrana baterie za pochodu a za ubytování. Pojem o posicích a obsazení pozorovateln. Maskování. Dělové zákopy. Služba ordonanční	Látka vyjmenovaná pro dělovody a poddůstojníky střelby. Kromě toho: průzkum cesty (sjižnost, viditelnost), broď, posic, pozorovatel, stanovíšť pro kolessky a boj. trén. Práce pátrací hlídky za příblíž. postupu a v určeném prostoru. Dodávání zpráv na větší vzdálenost za dne i v noci. Služba předního pozorovatele a styčné hlídky. Doprovod telefonistů v neznámém terénu. Situační náčrt.	Látka vyjmenovaná pro dělovody. Kromě toho: orientace v terénu. Obsazení pozorovateln. Práce na pozorovatel. Deník pozorování. Sestavování hlášení. Zákopy na pozorovatel. Pochod podle busoly v terénu odkrytém a lesem. Činnost při průzkumu velitele baterie.	Místo a povinnosti telefonistů za pochodu a průzkumu. Pojem o pozorovatel. a posicích, jejich obsazení a chování tam. Pochod podle busoly v terénu odkrytém za dne i v noci (mlha). Služba předního pozorovatele a styčné hlídky. Zákopy na pozorovatel. a v baterii pro telefonisty.
Spoj. služba	Pojem o stavbě linek. Odstranění menších poruch. Manipulace s přístroji, signalisace Morse a semafor.			Podle zvláštního programu (spoj. četa).
Postroje	Úplné ovládání jezd. a šestispręż. postroje.	Úplné ovládání jezd. postroje, pojem o dvojsprężním a šestisprężním postroji.		Ovládání jezd. a dvojsprężních postrojů.
Jízda vozmo	Jízda v šestisprężení.	Pojem o jízdě v šestisprężení a s lehkým voj. vozem.		Jízda s lehkým voj. vozem.

Tabulka 8.

Program výcviku při 12měsíční činné službě a při dvojím nástupu nováčků.

Měsíc	Předmět výcviku	1. ročník (duben)	2. ročník (říjen)	3. ročník (duben)	4. ročník (říjen) atd.	Poznámka	
Říjen	Základní voj. výcvik	Instruování Vnitřní služba	Podrobení to- muto výcviku ¹⁾			1) Na konci tohoto výcviku rozdělení nováčků podle budoucího zařazení. 2) Údobí jsou kratší vzhledem k příznivějšímu počasí.	
Listopad	Výcvik v poločetě	Velitelské a dů- ležitější funkce (dělovod, mířič, časovač, jízdní atd.)	Podřízené funk- ce (obsluha, koňák atd.)				
Prosinec Leden	Výcvik v baterii						
Únor	Výcvik v oddílu						
Březen	Výcvik vyšších jednotek		Příprava instruktorů				
Duben	Základní voj. výcvik	V záloze	Instruování Vnitřní služba	Podrobení to- muto výcviku ¹⁾			
1. až 20. května	Výcvik v poločetě ²⁾		Velitelské a dů- ležitější funkce		Podřízené funkce		
20. května až 30. června	Výcvik v baterii ²⁾						
Červenec	Výcvik v oddíle						
Srpen	Výcvik vyšších jednotek						
Září	Manévry			Příprava instruktorů			
Říjen	Základní voj. výcvik		V záloze	Instruování Vnitřní služba	Podrobení to- muto výcviku ¹⁾		
atd.	atd.			atd.	atd.		